

Nowe Czyste Powietrze *dla Ciebie*

PODRĘCZNIK (część III)
NOWEGO PROGRAMU CZYSTE POWIETRZE
obowiązującego od 31 marca 2025 r.

Dowiedz się więcej:

→ czystepowietrze.gov.pl

→ infolinia: 22 340 40 80, pon.-pt., 8:00-16:00

Wspieramy Cię w drodze do ciepłego domu i niższych rachunków

Bezzwrotne dotacje w zreformowanym programie Czyste Powietrze są już dostępne!

Nie zwlekaj z ociepleniem domu i wymianą starego kopciucha na nowoczesne, efektywne źródło ciepła. Skorzystaj z dofinansowania na remont, dzięki któremu Twój dom będzie zużywać mniej energii, a Ty zaoszczędzisz na rachunkach. Inwestuj w czyste powietrze – to się opłaca!

Nowe zasady w Czystym Powietrzu obowiązują od 31 marca 2025 r. W tym przewodniku znajdziesz kluczowe informacje o aktualnej edycji oraz rekomendacje ekspertów. Przygotowaliśmy także praktyczne dodatki z przydatnymi hasłami, które pomogą Ci skutecznie przeprowadzić inwestycję z dotacją.

Przed skorzystaniem z dotacji zapoznaj się ze szczegółowymi zasadami programu, które znajdziesz na stronie czystepowietrze.gov.pl i na stronach internetowych WFOŚiGW. Sięgaj po nie w przypadku każdej wątpliwości i pamiętaj, że o dotację możesz też zapytać swoją gminę, jeśli jest partnerem programu Czyste Powietrze (tzn. prowadzi punkt konsultacyjno-informacyjny i/lub pełni rolę operatora programu).

Przypominamy, że od 28.11.2024 r. do 31.03.2025 r. zawiesiliśmy przyjmowanie nowych wniosków o dofinansowanie. Ten czas wykorzystaliśmy na uporządkowanie programu w trosce i dla bezpieczeństwa naszych beneficjentów. Jeśli złożyłeś wniosek przed 28.11.2024 r., to obowiązuje Cię poprzednia dokumentacja programowa, dostępna na stronie czystepowietrze.gov.pl i na stronach internetowych WFOŚiGW.

Dla tych, którzy nie zdążyli złożyć wniosku o dofinansowanie przed zawieszeniem programu, a ponieśli już część lub całość kosztów inwestycji, przewidzieliśmy okres przejściowy – od uruchomienia nowego naboru, czyli od 31.03.2025 r., przez cztery miesiące można uzyskać dotację na koszty kwalifikowane poniesione od 28.05.2024 r. Zajrzyj do szczegółów nowej dokumentacji programowej i sprawdź, jakie jeszcze wyjątki od nowych reguł dotyczą Twojej sytuacji.

I

Kontrola przedsięwzięcia. Kiedy, co i jak?

**PODRĘCZNIK
NOWEGO PROGRAMU CZYSTE POWIETRZE
obowiązującego od 31 marca 2025 r.**

I Kontrola przedsięwzięcia. Kiedy, co i jak?

Zadbaj o zgodność wykonywanych prac z zakresem umowy o dofinansowanie, pilnuj wystawianych faktur, przede wszystkim, żeby ich opis zgadzał się z zakresem prac czy urządzeń, które są kosztami kwalifikowanymi w naszym programie. Na bieżąco porządkuj też zbieraną dokumentację. To wszystko ułatwi Ci sprawną i pomyślną kontrolę w programie Czyste Powietrze. Poznaj nasze wskazówki, jak jeszcze się do tego przygotować.

1. Podstawowe informacje

Gdzie znaleźć szczegóły na temat kontroli w programie Czyste Powietrze?

Warunki i sposób przeprowadzania kontroli u beneficjentów są opisane w umowie o dofinansowanie.

Kto może być kontrolującym?

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) – samodzielnie lub przez podmioty zewnętrzne.

Kiedy spodziewać się kontroli?

Okres trwałości w programie Czyste Powietrze to **5 lat od daty zakończenia przedsięwzięcia**, czyli to czas, w którym Twoja inwestycja może być skontrolowana. Kontrola może też być przeprowadzona jeszcze przed wypłatą dotacji lub przed zawarciem umowy o dofinansowanie po złożeniu wniosku o dofinansowanie.

Czego w okresie trwałości nie wolno?

- Zmienić przeznaczenia budynku/lokalu z mieszkalnego na inny, tj. np. nie można wynająć budynku lub lokalu nawet na cele mieszkalne,
- Zdemontować urządzeń, instalacji oraz wyrobów budowlanych zakupionych i zainstalowanych w trakcie realizacji przedsięwzięcia **z wyjątkiem** wymiany wadliwych instalacji lub urządzeń na inne o parametrach nie gorszych od urządzeń zdemontowanych,
- Zainstalować dodatkowych źródeł ciepła, niespełniających szczegółowo opisanych w programie warunków.

Czym mogą się skończyć stwierdzone nieprawidłowości?

- Wypowiedzeniem umowy
- lub obniżeniem wartości dotacji.

W obu przypadkach zwraca się dotację lub jej część wraz odsetkami określonymi w umowie o dofinansowanie.

Z czego wynika zakres kontroli?

- Z zakresu rzeczowego przedsięwzięcia określonego w umowie o dofinansowanie
- oraz dokumentów i oświadczeń złożonych w celu uzyskania dofinansowania.

Można spodziewać się:

- kontroli dokumentacji finansowej i technicznej – w szczególności oryginałów dokumentów, które zostały złożone do WFOŚiGW w kopiach,
- sprawdzenia, czy wszystkie prace zostały zrealizowane zgodnie z umową o dofinansowanie,
- a także oględzin na miejscu np. w celu weryfikacji zamontowanych urządzeń i ocieplenia.

Na którym etapie jest sprawdzana kwalifikowalność kosztów?

- Kwalifikowalność poniesionych kosztów może być sprawdzana:
 - zarówno przed, jak i po wypłacie dotacji,

- w trakcie realizacji przedsięwzięcia
- oraz w okresie trwałości.
- Zatwierdzenie przez WFOŚiGW wniosku o płatność nie jest ostatecznym potwierdzeniem kwalifikowalności wydatków i nie wyklucza stwierdzenia w późniejszym czasie niekwalifikowalności poniesionych przez beneficjenta kosztów.
- Wypłata dofinansowania nie potwierdza prawidłowości przedstawionych przez beneficjenta do rozliczenia kosztów i realizacji przedsięwzięcia.

Czy kontrola odbywa się zawsze na miejscu przedsięwzięcia?

Kontrole są dwójakiego rodzaju: u beneficjenta na miejscu realizacji przedsięwzięcia lub bez wizyty na miejscu, czyli w WFOŚiGW. W drugim przypadku beneficjent może być wezwany do dostarczenia dodatkowych dokumentów, niezbędnych do przeprowadzenia kontroli.

2. Co przechowywać do kontroli?

Gdzie znaleźć listę dokumentów, które mogą być kontrolowane?

Dokumenty, o których okazanie w trakcie kontroli może być poproszony beneficjent, są wymienione w umowie o dofinansowanie oraz w instrukcji do wniosku o płatność.

Jakie są to dokumenty?

W zależności od zakresu przedsięwzięcia są to:

- oryginały dokumentów zakupu, tj. oryginały faktur, rachunków imiennych lub innych dowodów księgowych,
- dokumenty potwierdzające zapłatę na rzecz wykonawcy lub sprzedawcy,
- a także inne dokumenty dotyczące przedsięwzięcia, na które zostało przyznane dofinansowanie, w szczególności:
 - audyt energetyczny budynku, dokument podsumowujący audyt energetyczny,
 - dokumentacja projektowa, atesty,

- oryginały certyfikatów, świadectw, kart produktów, gwarancji jakościowych producenta wyrobów i urządzeń,
- oryginały protokołów instalacji urządzeń lub wykonania prac montażowych, protokołu z odbioru kominiarskiego,
- dokumenty potwierdzające dochód zadeklarowany we wniosku o dofinansowanie, w tym zaświadczenia o dochodach, jeśli do wniosku o dofinansowanie została dołączona kopia,
- dokumenty potwierdzające, że beneficjent otrzymał dofinansowanie z programów, w których właścicielem zakupionego źródła ciepła po wymianie jest jednostka samorządu terytorialnego,
- dokumenty dotyczące pełnomocnictwa, oraz w przypadku dotacji na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego – umowy kredytowej i dokumentów z nią związanych,
- inne dokumenty, które miały wpływ na przyznanie lub wypłatę dofinansowania.

Czy kontrolującemu należy oddać oryginały dokumentów?

Oryginały zawsze zostają u beneficjenta. Kontrolujący miejsce inwestycji powinien mieć do nich wgląd, a w przypadku kontroli bez wizyty u beneficjenta – WFOŚiGW może poprosić o dostarczenie kopii/skanów dokumentów.

3. Warunki i sposób przeprowadzenia kontroli

Czy kontrola jest zapowiadana?

Beneficjent jest zawsze informowany przez WFOŚiGW (lub inny podmiot upoważniony do przeprowadzenia kontroli) o proponowanym terminie kontroli. Jeżeli kontrola nie dojdzie do skutku dwa razy w umówionym terminie z winy beneficjenta, WFOŚiGW może wypowiedzieć umowę dotacji beneficjentowi.

Do czego dokładnie upoważniony jest kontrolujący?

W przypadku prowadzenia kontroli u beneficjenta w miejscu realizacji przedsięwzięcia, kontrolujący upoważniony jest do:

- swobodnego poruszania się po terenie beneficjenta,
- wykonania pomiaru przegród, stolarki okiennej i drzwiowej,
- wglądu do dokumentów beneficjenta związanych z przedsięwzięciem, np. audytu energetycznego budynku, dokumentacji projektowej, dokumentów potwierdzających oddanie budynku do użytkowania, atestów, oryginałów faktur, rachunków imiennych lub innych dowodów księgowych, certyfikatów, świadectw, kart produktów, gwarancji jakościowych producenta wyrobów i urządzeń, oryginałów protokołów instalacji urządzeń lub wykonania prac montażowych, umowy kredytu (jeśli dotyczy),
- wglądu do dokumentów potwierdzających informacje w oświadczeniu o wysokości dochodów uprawniających do otrzymania dofinansowania,
- przeprowadzania oględzin budynków, lokali i urządzeń związanych z przedsięwzięciem,
- żądania od beneficjenta ustnych i pisemnych wyjaśnień,
- przygotowania dokumentacji fotograficznej z oględzin.

Gdzie są spisane ustalenia z kontroli?

Kontrolę prowadzi się w oparciu o wzór protokołu. Protokół z ustaleń z kontroli podpisuje kontrolujący i beneficjent lub reprezentująca go osoba. W przypadku uwag, zastrzeżeń lub rozbieżności zdań w odniesieniu do ustaleń, przed złożeniem podpisu należy umieścić je w protokole. Protokół sporządzany jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach na zakończenie kontroli i w dniu jej przeprowadzenia, po jednym dla beneficjenta i kontrolującego.

Jeśli beneficjent nie pozwoli na kontrolę, odmówi pokazania pomieszczeń, dokumentów lub nie podpisze protokołu, WFOŚiGW może rozwiązać umowę o dofinansowanie.

Współfinansowane z unijnego systemu handlu
uprawnieniami do emisji (Funduszu Modernizacyjnego)

II

Dotacja to korzyści, ale także odpowiedzialność

PODRĘCZNIK
NOWEGO PROGRAMU CZYSTE POWIETRZE
obowiązującego od 31 marca 2025 r.

II Dotacja to korzyści, ale także odpowiedzialność

Bezzwrotna dotacja w programie Czyste Powietrze pomoże Ci łatwiej i taniej wyremontować dom, pozbyć się starego kopciucha i podnieść komfort codziennego życia. Pamiętaj, że to środki publiczne, za które odpowiadasz tak samo jak my. Rób to zatem z głową, racjonalnie i w miarę możliwości z pomocą swojej gminy, a wtedy zminimalizujesz ryzyko ewentualnych nieprawidłowości.

1. Sankcje karne i cywilnoprawne

Za naruszenie warunków programu możliwe są sankcje:

- karne, które wynikają bezpośrednio z przepisów prawa karnego i dotyczą np.:
 - złożenia podrobionego, przerobionego, poświadczającego nieprawdę albo nierzetelnego dokumentu, albo złożenia nierzetelnego, pisemnego oświadczenia,
 - oszustwa,
 - posługiwania się podrobioną lub przerobioną fakturą,
- cywilnoprawne, które wynikają z zawartej umowy o dofinansowanie z beneficjentem i wiążą się głównie ze zwrotem środków wraz z odsetkami w przypadkach opisanych w umowie o dofinansowanie.

2. Czytaj wszystko, co podpisujesz

Nie daj się nikomu nabrać na to, że Twój podpis wystarczy. Nie podpisuj pustych, niezupełnionych dokumentów, np. pełnomocnictwa bez danych osoby, którego udzielasz, umowy bez zakresu zadań, czy kwoty zapłaty itp. Czytaj wszystkie dokumenty, które podpisujesz w ramach realizacji programu Czyste Powietrze. Pamiętaj też o szczegółach w załącznikach. Masz wątpliwości, czy dobrze rozumiesz konkretne zapisy? Upewnij się w swojej gminie lub w WFOŚiGW.

Przypominamy, że wykonawców i gminy oraz WFOŚiGW, a także NFOŚiGW nie łączy żadna umowa lub zobowiązania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umów związanych z realizacją przedsięwzięcia, zawieranych przez beneficjentów z wykonawcami. Chcemy jednak pomóc Ci w wyborze wykonawców i realizacji przedsięwzięcia, więc korzystaj z naszych podpowiedzi i przewodników na ten temat – wszystkie materiały znajdziesz na naszej stronie czystepowietrze.gov.pl.

Jedynymi uprawnionymi do korzystania z logotypu programu
są partnerzy wskazani na stronie czystepowietrze.gov.pl (zakładka: Partnerzy).